

глеждане на действието на отделните фактори и през отделните години и периоди. Това действие е обусловено различно както от изменението на собствената сила на фактора, така и от изменените съотношения между различните фактори и общите за тях условия. Към това следва да се прибави и липсата най-често на данни за прякото изразяване на връзката между измененията на фактора и измененията на производителността на труда.

Прибягва се, с оглед на това, към повече косвени показатели за действието на разните фактори и групи фактори. Пример за такова косвено установяване е изчисляването на икономията на време, получена в резултат от промени в използваната техника. Връзката, установена по този начин, може да бъде дадена достатъчно диференцирано, ако икономията на време се изчисли по отношение на отделни видове технически средства и методи. В други случаи връзката се дава съвсем общо и то не само с пряко интересувания фактор, но и в един по-косвен вид. Такова съпоставяне би било например съпоставянето на редове на развитието относно абсолютния размер и относителната обезпеченост по основните производствени средства и, по-специално, по отношение на техническите средства, брой заети работници и разходвани човекодни, получена продукция и към това евентуално сумата на разходите по производството и дела на работната заплата в общите разходи и др. такива.

*

* *

Да приключим с една обща бележка за анализа на данните за производителността на труда в селското стопанство.

Този анализ, както и всеки друг анализ на статистически данни, е в основата си икономически и от своя страна е елемент на икономическия анализ. Анализът трябва да бъде многостранен и комплексен. Анализът на производителността на труда трябва да взема производителността на труда като процес и с оглед на различните страни на този процес — по развитието на страната на труда и на страната на продукцията по показателите с различно съдържание (пълни и непълни) и различен обем (общи и частни показатели) с оглед на едни и други взаимозависимости, с оглед темповете на развитие и пр.

В много отношения цифрите на статистиката могат да се окажат недостатъчни. Често явленията не са изразени или и не могат да бъдат изразени цифрено. В други случаи самата производителност на труда е изразена в неподходяща форма или липсват данни за някои от съставляващите отношения елементи (продукцията или труда). Ще трябва да се използват възможно повече форми и средства на анализа. Анализът на производителността на труда трябва да се свързва по необходимост с анализа на общата икономика. Ще трябва от друга страна да се подчертава всякога специфичното на сектора — в случая селското стопанство.